

La romanització a la Selva: noves dades

JOAN LLINÀS I POL
JORDI MERINO I SERRA

ARA com ara, un dels buits més importants amb què ens trobem a l'hora de reconstruir la història de la comarca de la Selva és el que correspon a l'època romana. Si comparem les informacions de què disposem amb les d'altres comarques en el mateix període, aquest fet resta sobradament palès.

Sabem que hi havia dos nuclis importants: *Blanda*, l'actual Blanes, que Plini el Vell cita com a *oppidum civium romanorum*, i *Aquae Calidae*, Caldes de Malavella en l'actualitat, de la qual gràcies a les troballes epigràfiques fetes de forma casual tenim constància que almenys des d'època flàvia (69-96 d.C.) és un municipi de dret llatí. També en coneixem un conjunt termal en el turó de Sant Grau i una piscina, actualment desapareguda, en el puig de les Ànimes. Malauradament, les intervencions arqueològiques a Blanes i Caldes, fins fa poc temps, han estat esporàdiques i les dades recollides, tot i ser importants, són poc representatives.

Pel que fa al territori, la franja costanera sembla tenir una ocupació més intensa. A la ja citada *Blanda*, cal afegir-hi diversos jaciments en el nucli i entorns de Lloret i la villa dels Ametllers a Tossa, una de les més importants i espectaculars de les comarques gironines. L'ocupació a l'interior de la comarca és més dispersa. Una gran part dels jaciments corresponen a assentaments ibèrics que tenen certa continuïtat

Aquest article constitueix un intent de reconstruir un dels períodes històrics més desconeguts de la nostra comarca, l'època romana, a partir dels materials procedents de troballes efectuades en diversos jaciments selvatans, i que es troben dipositats al Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona. L'escassetat i la pobresa dels materials, però, no ens permeten arribar a conclusions gaire definitives, per bé que la publicació d'aquestes dades inèdites constitueix un primer pas de cara al coneixement d'alguns jaciments fins ara ignorats.

E S T U D I S

durant els primers decennis de la romanització, o bé troballes aïllades que no s'han pogut relacionar amb cap estructura visible.

El tema de la comunicació és també essencial per a la romanització de la comarca. El camí principal és la Via Augusta, que portava des del sud de la península ibèrica fins a Roma, aprofitant antics camins utilitzats des d'època prehistòrica. Dues de les *mansiones* (una mena d'hostals i parades de posta) de la Via corresponen a la Selva. Al nord, *Aquis Voconis*, que fins fa poc s'identificava amb Caldes de Malavella. Actualment se suposa que aquest nom fa referència només a la *mansio* de la Via Augusta, mentre que el municipi seria anomenat *Aquae Calidae*. Al sud hi havia *Seterrae*, de la qual no es coneix cap resta i que se situa en un punt indeterminat a l'entorn de Breda o Hostalric. Hi havia també altres vies secundàries, que comunicaven amb Osona seguint la vall del Ter, amb la Garrotxa per les valls del Brugent i del Llémena, amb el Baix Empordà per les Gavarres i amb el Vallès Oriental per les parts més accessibles del Montseny.

Els materials que presentem a continuació corresponen majoritàriament a troballes esporàdiques que han estat dipositades posteriorment en els magatzems del Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona. Una bona part d'aquests jaciments apareixen a la *Carta Arqueològica de les Comarques Gironines*, publicada per J. M. Nolla i J. Casas l'any 1984, encara que hi hem pogut afegir algun jaciment nou. Al contrari, hi ha dos jaciments (el Castell, en el terme de Vilobí d'Onyar, i el Coll de Gria, a la Cellera), dels quals no hem localitzat els materials, tot i aparèixer publicats en la citada Carta.

Jaciments

1. Puig d'Àlia (Amer)

Està situat al nord-est d'Amer, no gaire allunyat del nucli, damunt la carena que separa les valls dels rius Brugent i Llémena. És un poblat de dimensions considerables, amb una muralla que l'envolta feta amb pedres de grans dimensions, algunes de les quals estan lleugerament escairades. En el punt més alt del turó hi ha una torre amb planta quadrangular, que mesura 10 metres de llargada i 8 metres d'amplada. La part més ben conservada arriba als 2,40 metres d'altura, mentre que l'amplada dels murs varia entre els 0,95 i 1,35 metres. El darrer element que s'ha localitzat és una cisterna arrebossada per la part interior, utilitzada molt possiblement per emmagatzemar líquids, donada la manca de fonts que hi ha a la zona. Miquel

QUADERNS DE LA SELVA, 4

Oliva situà el jaciment entre els segles IV i III a.C., encara que fins al moment no s'hi ha efectuat cap excavació sistemàtica.

Els materials que hem pogut veure documenten una continuïtat del poblament durant els primers anys de la romanització, amb diversos fragments d'àmfora itàlica, i una certa freqüentació durant l'època romana, amb un fragment decorat de Terra Sigillata Sud-gàllica i un fragment de vora de *dolium* (lám. 1, núm. 1). Completen el conjunt diversos fragments de comunes i grolleres oxidades, amb poca informació cronològica.

2. Sant Climent (Amer)

Situat al peu del Puig d'Àlia, que acabem de comentar. Hi ha una gran masia, anomenada la Torre de Sant Climent o de Rocasalva. Aquesta masia era una casa forta de la família Roca-salva, que en tenia la jurisdicció. Es conserva també una gran torre cilíndrica.

Els materials procedents dels voltants d'aquella masia són escassos i documenten un petit centre que molt possiblement degué tenir dependència directa del poblat proper. Un sol fragment d'àmfora itàlica situa les troballes a l'època romano-republicana. Els altres materials, sense valor cronològic, són diversos fragments d'àmfora indeterminada i de ceràmica grollera oxidada a torn.

3. Nucli urbà d'Anglès

La primera referència del poble d'Anglès és de l'any 860 d.C., quan apareix com una de les possessions del monestir de Sant Medir, que posteriorment es convertiria en el monestir d'Amer. Pel que fa al castell, la primera documentació és de l'any 1242, quan Guerau de Cabrera el llega al seu fill segon, Ramon de Cabrera. Dins el terme municipal s'han efectuat diverses troballes arqueològiques; puntes de sílex vora el Ter i una necròpolis de l'Edat del Bronze excavada a mitjans dels anys cinquanta.

Els materials que comentem i que foren recollits de forma casual dins el nucli urbà són poc nombrosos. Només hi ha dos fragments de nansa d'àmfora itàlica i una gerra de ceràmica comuna oxidada (lám. 1, núm. 2), gairebé sencera, a la qual només li falta la base.

4. Nucli urbà de Blanes

La informació que coneixem de *Blanda*, l'actual Blanes, és molt reduïda. N'hi ha diverses referències en els autors clàssics (Plini el Vell, Pomponi Mela

i Claudi Ptolomeu), de les quals es desprèn que es tracta d'un municipi de dret llatí. La manca d'excavacions arqueològiques sistemàtiques fa que pràcticament totes les intervencions es redueixin a seguiments d'obres i realització de sondejos molt puntuals. En un dels turons que ocupa la vila hi havia també un poblat ibèric, que seguí funcionant durant els primers anys de la romanització.

La collecció de materials arqueològics és molt àmplia. Són molt freqüents els fragments de comuna oxidada i reduïda a torn, difícils de datar (làm. 2, núm. 10 i 11 i làm. 3, núm. 12, 13 i 15). El mateix passa amb les grolleres oxidades i reduïdes (làm. 3, núm. 14), presents en menor quantitat.

Els materials d'importació ens proporcionen més informació i documenten una ocupació pràcticament ininterrompuda de l'indret: vernís negre àtic (segles V-IV a.C.), Campaniana A (finals s. III – s. II a.C.), Terra Sigillata Aretina (làm. 1, núm. 3 i 4), una petita vora de Terra Sigillata Sud-gàllica, probablement una Drag.27 (s: I – II d.C.), ceràmica de parets fines, africana de cuina i vidrada romana. El conjunt es completa amb diversos fragments d'àmfora itàlica, entre els quals hi ha una nansa, àmfora púnica, ibèrica, una vora d'àmfora Pascual 1 (làm. 2, núm. 9) i un pivot probablement del mateix tipus amfòric (làm. 2, núm. 8).

Hi ha també algun material tardà: un fragment de vora de Terra Sigillata Paleocristiana, probablement una Rigoir 1, 2 o 3, amb cronologia al llarg del segle V d.C. (làm. 1, núm. 5) i una àmfora Africana II, documentada a les nostres comarques entre finals del segle II i finals del segle VI d.C. (Keay, 1984, p. 115).

5. Sant Martí Sapresa (Brunyola)

Sant Martí és un nucli agregat de Brunyola, conegut també amb el nom de Sant Martí de les Esposes. Està situat aproximadament a uns 4 quilòmetres al nord del municipi, en un dels contraforts de la muntanya de Santa Bàrbara, just al costat de la carretera que porta de Santa Coloma cap a Olot. L'església de Sant Martí, encara que fou totalment remodelada en el segle XVIII, apareix ja en els textos l'any 1019.

Els materials, que foren recollits en un lloc proper a l'església, són molt escassos. Hi ha un fragment de vora de *dolium* (làm. 4, núm. 17) i diversos fragments de comuna oxidada a torn. La informació cronològica és pràcticament nul·la, però és un primer indicatiu d'ocupació a l'època antiga en l'indret.

6. Rambla Onze de Setembre (Cassà)

Cal fer un aclariment: hem inclòs Cassà de la Selva en aquest inventari perquè, malgrat pertànyer actualment al Gironès, històricament ha format part de la Selva, tal com passa amb Llagostera.

El jaciment localitzat dins el nucli, a la Rambla, es tracta d'una sitja i fou excavada l'any 1978. Aparegueren diversos elements ceràmics: 4 molins plans, fragments de 2 molins rotatius, diverses àmfores, comunes oxidades i tègules. Entre els materials que hem pogut veure, a més de nombrosos fragments de comunes oxidades i grolleres reduïdes a torn (lám. 4, núm. 22), hi ha algun fragment d'àmfora ibèrica, un petit fragment de base de vernís negre àtic i una vora de Lamboglia 36 de Campaniana A (lám. 4, núm. 21), fabricada durant la segona meitat del segle III i gairebé tot el segle II a.C.

Malgrat que hi ha referències a la troballa d'una altra sitja (Bagué & Carreras & Gutiérrez, 1990, p. 13), els materials recollits no han pogut ésser localitzats.

7. Puig del Castell (Cassà de la Selva)

És un turó situat en el veïnat de la Veneda, en el vessant occidental de les Gavarres. L'any 1964 s'hi descobrí un poblat ibèric que, segons les prospeccions efectuades, sobrepassa els 15 mil metres quadrats. Certes excavacions dos anys després deixaren al descobert un seguit de murs d'entre 70 i 80 centímetres d'alçada. Així mateix, hom diu haver recollit grans quantitats de ceràmica, que actualment gairebé s'ha perdut.

El conjunt que hem vist és força nombrós. La majoria correspon a comuna oxidada a torn (lám. 4, núm. 19 i 20), comuna reduïda a torn i grollera oxidada a mà. Donen poca informació cronològica, malgrat estar dins la tradició indígena dels primers anys de la romanització (segle II a.C.). Hi ha també algun fragment d'àmfora itàlica (lám. 4, núm. 18) i un fragment d'ibèrica pintada, sens dubte, de *kalathos*.

8. El Pasteral (la Cellera)

El Pasteral està situat en un punt estratègic molt important, el punt de confluència de les conques del Ter i el Brugent, que a la vegada són dues importants vies de penetració cap a l'interior: el primer cap a Osona i el segon cap a la Garrotxa.

Les troballes recollides són poc nombroses: diversos fragments de ceràmica comuna oxidada i grollera reduïda a torn, hi ha un petit bol de Parets Fines

(lám. 4, núm. 23), d'argila beige i engalba marronosa, parets rectes, nansa circular enganxada a la vora i decoració a la barbotina. És una peça de poca qualitat. Finalment, hi ha també una petita vora de Terra Sigillata Sud-gàlica (lám. 4, núm. 19). Tot plegat dóna poca informació. Calen noves prospeccions per situar i delimitar el jaciment.

9. Hostalric

L'indret on està assentat el castell i el poble d'Hostalric, dalt del turó, compta amb unes característiques d'accés, defensa i control del territori inigualables. Controla també el camí natural que uneix la Península Ibèrica amb el continent, que en època romana esdevé la Via Domitia i posteriorment la Via Augusta. S'ha situat també a Hostalric una *mansio* de la Via Augusta, *Seterrae*, que estaria al peu del turó i de la qual no es coneix cap vestigi arqueològic.

En el punt més alt del turó hi havia, sota el castell, un poblat ibèric del qual no es coneixen estructures, encara que l'estudi d'un lot de ceràmiques recollides de forma casual i publicades recentment (Bosch et alii, 1990, pp. 11-20) ens indiquen una pervivència de l'ocupació durant els primers anys de la romanització, fins a finals del II a.C. Els materials que hem vist confirmen aquest fet. A més de l'habitual grup de ceràmiques comunes oxidades (lám. 4, núm. 26 i 28), hi ha diversos fragments d'àmfora ibèrica (lám. 4, núm. 25), àmfora itàlica, Campaniana A i una vora de kalathos. Hi ha un sol fragment que hem pogut identificar com a romà: un fragment sense forma de Terra Sigillata Clara C, datada a partir del segon terç del segle III d.C. a les nostres comarques (Roura et alii, 1988, p. 60). Malgrat tot, aquest sol fragment no pot justificar una ocupació permanent del lloc, sinó potser només alguna visita esporàdica. Recordem un cas semblant a Peralada, en el qual l'indret s'abandona progressivament durant el segle II a.C. i no es torna a ocupar fins al VII d.C.

10. Lloret

Malgrat que les intervencions arqueològiques sistemàtiques han estat poc nombroses, es coneixen una gran quantitat de jaciments, tant en el nucli com en els entorns, degut en part a la proximitat del municipi de *Blanda*, i en part per la magnífica situació en primera línia de mar. Els jaciments són nombrosos: Turó Rodó (poblat ibèric), La Venta de Goya (sitja), Santa Cristina (probable vil·la), Sant Quirze (jaciment romà indeterminat i necròpolis

QUADERNS DE LA SELVA, 4

paleocristiana), Coll del Llop (probable villa), Montgoda (probable villa), Fenals (villa), Els Avellaners de can Sala (necròpolis i torre sepulcral romana) i la Finca Juncadellas, a Canyelles, (probable villa) (Nolla & Casas, 1984, pp. 208).

Tots els materials han estat ingressats al Museu de Lloret. Només hem vist diversos fragments recollits en unes obres fetes a la carretera de Blanes, entre els quals hi ha comuna oxidada (làm. 4, núm. 30), una vora de Hayes 197 d'Africana de cuina, (làm. 4, núm. 29), amb una llarga cronologia a l'època imperial romana, un fragment sense forma de Terra Sigillata Sud-gàllica i un d'àmfora itàlica. Les circumstàncies de les troballes són poc clares, i no sabem si poden provenir d'algun dels jaciments que ja hem comentat o és un jaciment nou.

11. Argimon (Riudarenes)

El Puig d'Argimon està situat a l'oest del terme municipal de Riudarenes, dominant la vall de l'Esparra. Al seu cim hi ha la Mare de Déu d'Argimon, un edifici del segle XVII. Al seu costat, l'antic castell d'Argimon, del qual es tenen referències a partir del tercer quart del segle XI d.C. La seva situació és molt bona, atès que domina tota la plana que té al davant.

Els materials són molt escassos i donen poca informació: diversos fragments de comuna oxidada (làm. 5, núm. 34 i 35), dos fragments d'àmfora indeterminada i un d'àmfora ibèrica. Encara que són pocs indicis, semblen indicar una certa ocupació, per bé que és impossible, amb les dades actuals, donar-ne cap altra especificació.

12. Puig Ardina (Riudarenes)

És uns dels primers turons de la Serralada Pre-litoral, en un punt molt proper al terme de Sils. S'hi han detectat les restes d'un hàbitat ibèric, per bé que n'hi ha poques referències (Balil & Oliva & Ripoll, 1955, p. 172), i només una prospecció pot proporcionar noves dades sobre les restes, extensió i cronologia.

El material que hem vist no és massa nombrós. Un grup important de comunes i grolleres oxidades a torn i a mà, una petita vora de *kalathos* (làm. 4, núm. 33), un arrancament de nansa d'àmfora itàlica (làm. 4, núm. 32) i una vora de morter (làm. 4, núm. 31). La poca informació que dóna sembla indicar una pervivència del poblat en els primers anys de la romanització.

13. Farners (Santa Coloma)

Conformen el jaciment un castell i un santuari situats a l'oest de la vila, a la dreta de la riera de Santa Coloma. Es conserven unes magnífiques estructures del castell, presidides per una gran torre cilíndrica. Al seu costat, en el turó del Vent, hi ha altres edificacions, possiblement també de caire defensiu. La documentació més antiga que hi fa referència data de mitjans del segle XI d.C. i el situa com a feu del vescomte Ramon Folc de Cardona.

Els materials, recollits en superfície en un indret proper al santuari, són molt escassos: diversos fragments de comuna oxidada (lám. 5, núm. 36) i d'àmfora ibèrica, entre els quals hi ha dues vores (lám. 5, núm. 37 i 38). Amb aquests materials és impossible fer qualsevol tipus d'aproximació. Esperem que les properes excavacions en el castell puguin afegir alguna dada a aquesta ocupació anterior.

14. Sant Julià de Llor

Aquest poble, fins fa poc temps agregat a Amer, està situat en el marge esquerre del Ter, no gaire lluny d'Anglès. El lloc és esmentat l'any 949 i la parròquia existeix ja en el segle XI d.C. En un lloc proper hi ha un pont medieval que podria tenir una fonamentació romana.

Els materials dipositats en el Centre d'Investigacions Arqueològiques són molt escassos: diversos fragments de comuna i grollera reduïda a torn, comuna oxidada a torn i un fragment sense forma de ceràmica africana de cuina, que ens situa, *grosso modo*, a l'època imperial romana.

15. Nucli urbà de Tossa

A Tossa es coneix un important jaciment romà: la villa dels Ametllers, situada en el pujol de Can Magí, a l'oest del poble. Fou descoberta l'any 1914 i des d'aquell moment fins a l'actualitat s'hi han realitzat diverses excavacions arqueològiques de forma periòdica. A la part més alta hi ha un conjunt termal al qual s'adossaren unes habitacions amb mosaics datats en el segle IV i V d.C. Pels materials recollits hom pot saber que la villa té un origen baix-republicà (segles II-I a.C.). A l'època imperial té unes reformes importants i, finalment, s'abandona en els segles VII i VIII, moment en què es converteix parcialment en necròpolis.

Els materials que hem vist no provenen d'aquest jaciment; són d'un altre punt situat en el centre urbà. Hi ha diversos fragments de comunes oxidades a torn, grolleres reduïdes a torn i oxidada a mà, amb una informació cronolò-

QUADERNS DE LA SELVA, 4

gica molt reduïda. Més interessants són un fragment de *kalathos* pintat (lám. 5, núm. 39), un fragment de Terra Sigillata Sud-gàllica (lám. 5, núm. 40), assimilable a la forma Drag. 37, fabricada entre mitjans del segle I i mitjans del segle II d.C. Un tercer element és un pivot d'àmfora (lám. 5, núm. 41), probablement una Dressel 2/4. Aquest materials foren recollits en un lloc proper a la línia de costa i podrien indicar l'existència d'algunes instal·lacions auxiliars de la vila.

Conclusions

La informació que proporcionen els materials dipositats en el Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona dels jaciments d'època romana a la Selva no és, quantitativament, gaire significativa. Podem, però, establir una certa classificació:

a. Poblat ibèrics, situats normalment en llocs enturonats i amb pervivència durant els primers decennis del domini romà.

b. Jaciments situats a la zona costanera, bàsicament *villae*, sobretot entre la zona de Lloret i Tossa, relacionats amb el municipi, també costaner, de *Blandae*.

c. Jaciments situats al marge dels rius Ter i Brugent, marcant la línia del que serien les vies de penetració cap a l'interior, a Osona seguint el Ter i a la Garrotxa seguint el Brugent.

d. Jaciments, tant ibèrics com romans, amb un volum d'informació ara com ara tan reduït que no permet fer gairebé cap aproximació al tipus, funcionalitat, extensió i cronologia del jaciment.

e. La zona de les Guillerries apareix sense dades. No és estrany donats els difícils accessos i comunicacions d'aquesta contrada amb les dues planes que l'envolten (Osona i la Selva), que a època antiga degué suposar un gran invonvenient a l'hora d'establir-hi un nucli de població. Tanmateix, no cal descartar-hi, en un futur, algunes troballes aïllades.

f. Hi ha uns grans buits difícils de comprendre si no tenim en compte que les prospeccions i excavacions arqueològiques a la nostra comarca han estat, fins ara, gairebé nul·les, fora de punts molt concrets. Considerant que la Via Augusta travessava la comarca des de Riudellots fins a Breda, que trobem zones potencialment molt aptes per a l'establiment de vil·les romanes (triangle Caldes-Llagostera-Cassà, la vall de la riera de Sta. Coloma i la de la Tordera), i que hi havia, a Caldes i a Blanes, dos *municipia*, resulta molt estranya la manca de dades referents al període romà a la Selva. Sens dubte, en aquests

moments es pot afirmar que les investigacions encara no han començat i que, des del moment en què s'iniciïn, el panorama que actualment tenim de la Selva en l'antiguitat canviarà notablement.

Bibliografia

- BAGUÉ, E. & CARRERAS, J. & GUTIÉRREZ, O., 1990. *Cassà de la Selva*, Quaderns de la Revista de Girona, 30, Girona, 1990.
- BALIL, A. & OLIVA, M. & RIPOLL, E., 1955. *Actividades arqueológicas en Cataluña durante los años 1952 y 1953*, Archivo Español de Arqueología, XXVIII, Madrid, pp. 166-174.
- BOSCH, A. *et alii*, 1990. *Estudi preliminar d'uns materials ibèrics del Turó del Castell d'Hostalric*, Quaderns de la Selva 3, Santa Coloma de Farners, 1990, pp. 11-20.
- KEAY, S. 1984. *Late Roman Amphorae in the Western Mediterranean*, BAR International Series, 196, Oxford.
- NOLLA, J.M. & CASAS, J., 1984. *Carta Arqueològica de les Comarques de Girona*, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona.
- OLIVA I PRAT, M., 1965. *Recintos fortificados de tipo ciclopeo en tierras gerundenses*, Arquitectura Megalítica y Cicolopea Catalano-Balear, CSIC, Barcelona, pp. 89-109.
- RIGOIR, J. 1968. *Les sigillées paléochrétiennes grises et orangés*, Gallia, XXVI, pp. 177-244.
- ROURE, A. *et alii*, 1988. *La vil·la romana de Vilauba (Camós)*, Sèrie Monogràfica, núm. 8, Centre d'Investigacions Arqueològiques, Girona.
- VILA, M.V. *et alii*, 1978. *Aportaciones al conocimiento de la antigua "Blandae"*, Pyrenae, 13-14, Barcelona, pp. 211-251.
- VILA, M.V., 1982. *Las vías de comunicación en la comarca de la Selva en época romana*, Cypsela, IV, Girona, pp. 169-172.
- VINYES, R., 1973. *Anglès. Notes històriques*, Ed. Montblanc-Martin, Barcelona.

QUADERNS DE LA SELVA, 4

ANNEX 1

INVENTARI DE MATERIALS ARQUEOLÒGICS

Puig d'Àlia (Amer)

Àmfora itàlica : 6 s.f.
Àmfora ibèrica : 1 s.f.
Àmfora indeterminada: 3 s.f.
T.S. Sud-gàllica : 1 s.f. dec.
Comuna oxidada torn : 7 v., 1 b.,
3 n., 97 s.f.
Grollera oxidada mà : 2 v., 1 n., 25
s.f.
Dolium : 1 v.

Sant Climent (Amer)

Àmfora itàlica : 1 s.f.
Àmfora ibèrica : 1 n.
Àmfora indeterminada: 3 s.f.
Grollera oxidad. torn : 1 v., 2 n.,
5 s.f.

Anglès

Àmfora itàlica : 2 s.f.
Comuna oxidada torn : 1 v.

Els Padrets (Blanes)

Àmfora itàlica : 1 n., 16 s.f.
Àmfora Tarraconesa : 1 v.
Àmfora púnica : 5 s.f.
Àmfora ibèrica : 11 s.f.
Àmfora indeterminada: 16 s.f.
V.N. àtic : 2 s.f.
Campaniana A : 1 s.f.
V.N. indeterminat : 1 v.
T.S. Aretina : 2v., 1 s.f.
T.S. Sud-gàllica : 1 v.
Parets fines : 2 s.f.
Africana cuina : 1 s.f.
Vidrada romana : 1 s.f.
Paleocristiana oxidada : 1 v.
Morter itàlic : 1 v.
Comuna oxidada torn : 3 v., 2 b.,
2 n., 95 s.f.
Comuna reduïda torn : 1 b., 1 s.f.

Grollera oxidada torn : 3 s.f.
Grollera reduïda torn : 1 v., 1 s.f.
Grollera oxidada mà : 1 v., 1 n.,
16 s.f.
Grollera reduïda mà : 1 s.f.
Àmfora baix imperial : 2 v.

Sant Martí Sapresa (Brunyola)

Comuna oxidada torn : 6 s.f.
Dòlium : 1 v., 1 s.f.

Rambla Onze

de setembre (Cassà de la Selva)

Àmfora ibèrica : 1 s.f.
Àmfora indeterminada: 3 s.f.
Campaniana A : 1 v.
V.N.àtic : 1 b.
Comuna oxidada torn : 1 v., 2 n.,
19 s.f.
Grollera reduïda torn : 14 s.f.

Puig del Castell

(Cassà de la Selva)

Àmfora itàlica : 3 s.f.
Àmfora ibèrica : 1 v., 1 s.f.
Àmfora indeterminada: 3 s.f.
Comuna ibèrica pintada: 1 s.f.
Comuna oxidada torn : 4 v., 1 n.,
1 s.f.
Comuna reduïda torn : 1 b.
Grollera oxidada mà : 3 s.f.

El Pasteral (la Cellera)

T.S.Sud-gàllica : 1 v.
Parets fines : 1 peça
Comuna oxidada torn : 5 s.f.
Grollera oxidada mà : 1 s.f.

E S T

Hostalric
 Àmfora itàlica : 2 s.f.
 Àmfora ibèrica : 1 v., 1 n.,
 1 s.f.
 Àmfora indeterminada: 3 s.f.
 Campaniana A : 1 v.
 T.S. Clara C : 1 s.f.
 Comuna oxidada torn : 3 v., 2 n.,
 14 s.f.
 Fitxa de ceràmica : 1
 Kalathos : 1 v.

Lloret (carretera)
 Àmfora itàlica : 1 s.f.
 T.S. Sud-gàllica : 1 s.f.
 Africana de cuina : 1 v.
 Comuna oxidada torn : 1 b., 3 s.f.

**Argimon
(Riudarenes)**
 Àmfora ibèrica : 1 s.f.
 Àmfora indeterminada: 2 s.f.
 Comuna oxidada torn : 2 v., 8 s.f.

Puig Ardina (Riudarenes)
 Àmfora itàlica : 4 s.f.
 Àmfora ibèrica : 1 s.f.
 Comuna oxidada torn : 6 v., 1 n.,
 26 s.f.

U D I S

Grollera oxidada torn : 1 v., 4 s.f.
 Grollera oxidada mà : 3 s.f.
 Morter : 1 v.
 Kalathos : 1 v.

**Farners
(Santa Coloma)**
 Àmfora ibèrica : 2 v., 1 n.
 Àmfora indeterminada: 2 s.f.
 Comuna oxidada torn : 1 b., 8 s.f.

Sant Julià de Llor
 Africana cuina : 1 s.f.
 Comuna oxidada torn : 1 v., 2 s.f.
 Comuna reduïda torn : 1 s.f.
 Grollera reduïda torn : 2 s.f.

Tossa
 T.S. Sud-gàllica : 1 s.f. decorat
 Comuna oxidada torn : 1 s.f. dec.,
 1 s.f.
 Grollera reduïda torn : 1 v., 1 s.f.
 Grollera oxidada mà : 1 s.f.
 Tub : 1 sencer
 Kalathos : 1 s.f. decorat
 Àmfora : 1 p., 4 s.f.

QUADERNS DE LA SELVA, 4

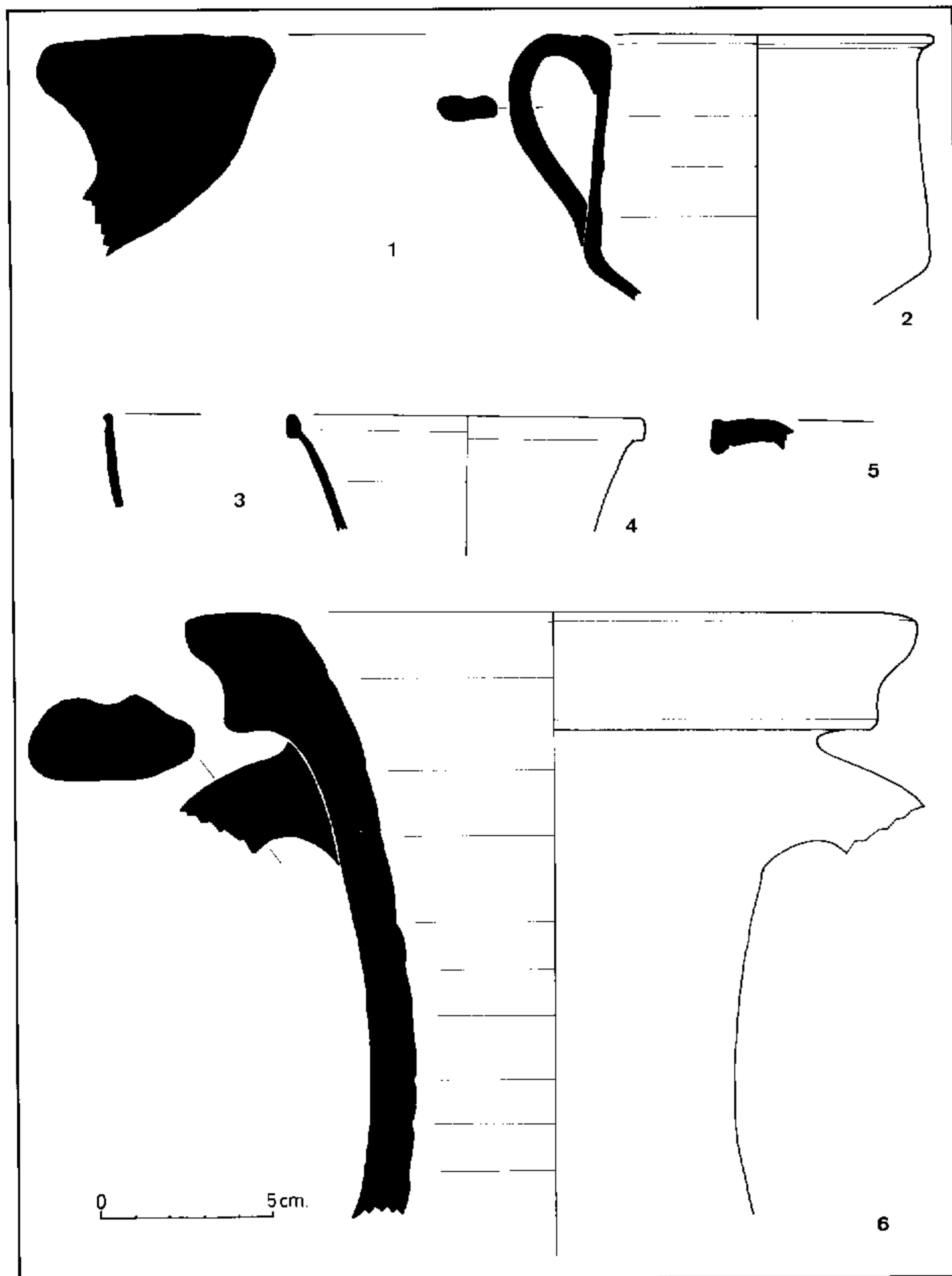
1: *Dolium* (Puig d'Àlia)

2: *Comuna oxidada torn* (Anglès)

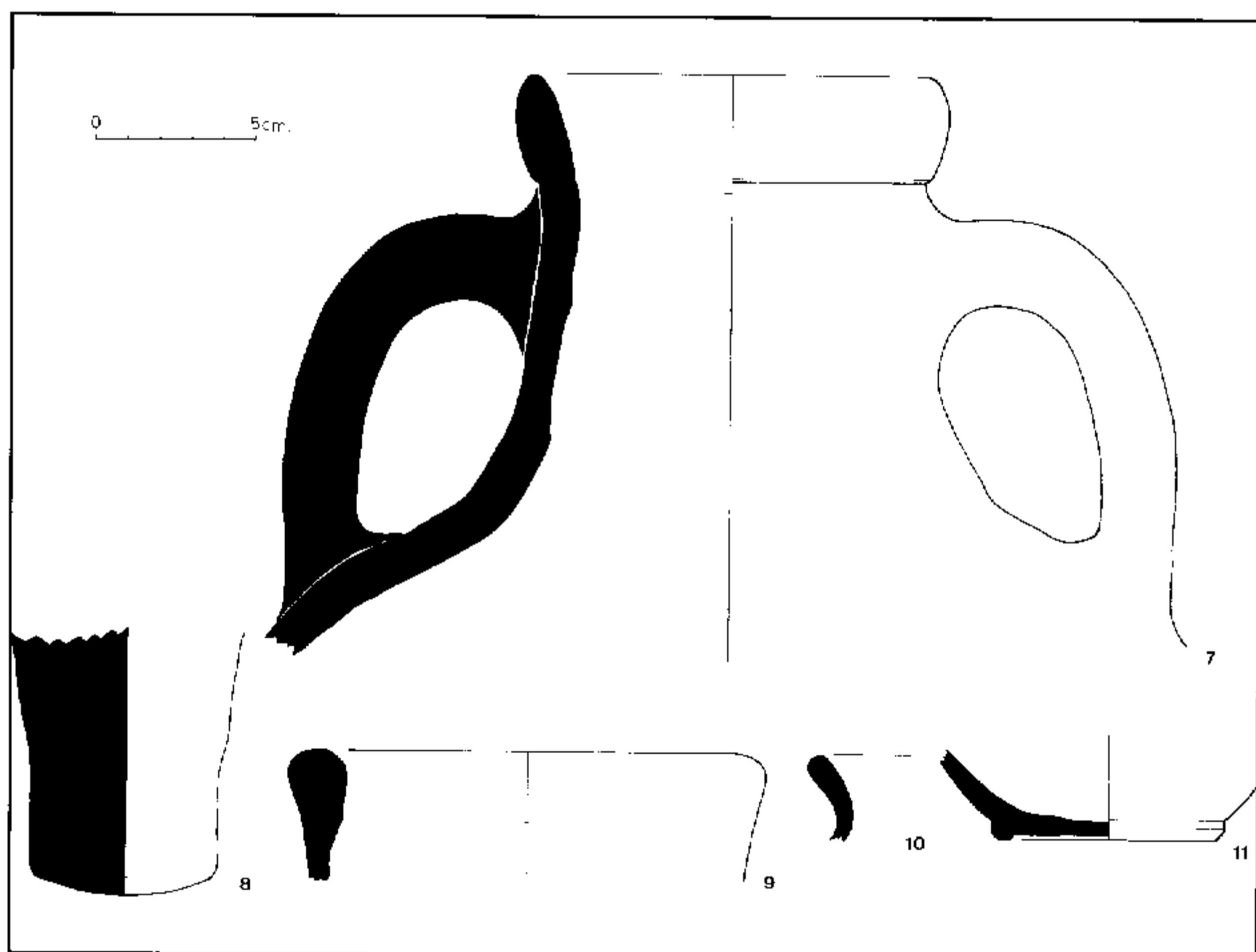
3 i 4: T.S. Aretina (Blanes)

5: T.S. Paleocristiana (Blanes)

6: Àmfora (Blanes)

7 a 9: Àmfora (Blanes)
10 i 11: Comuna oxidada (Blanes)

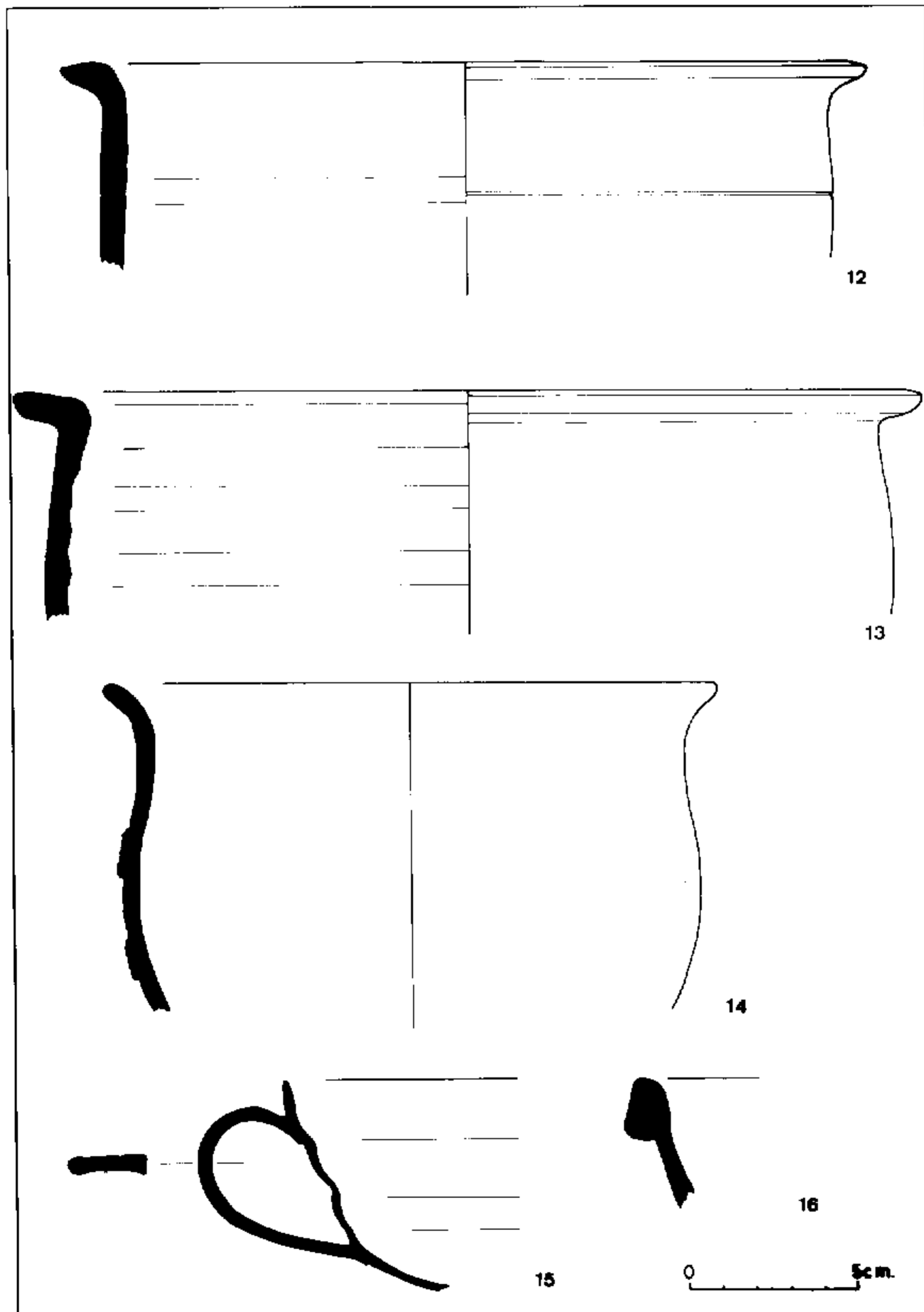

QUADERNS DE LA SELVA, 4

12, 13 i 15: *Comuna oxidada torn* (Blanes)

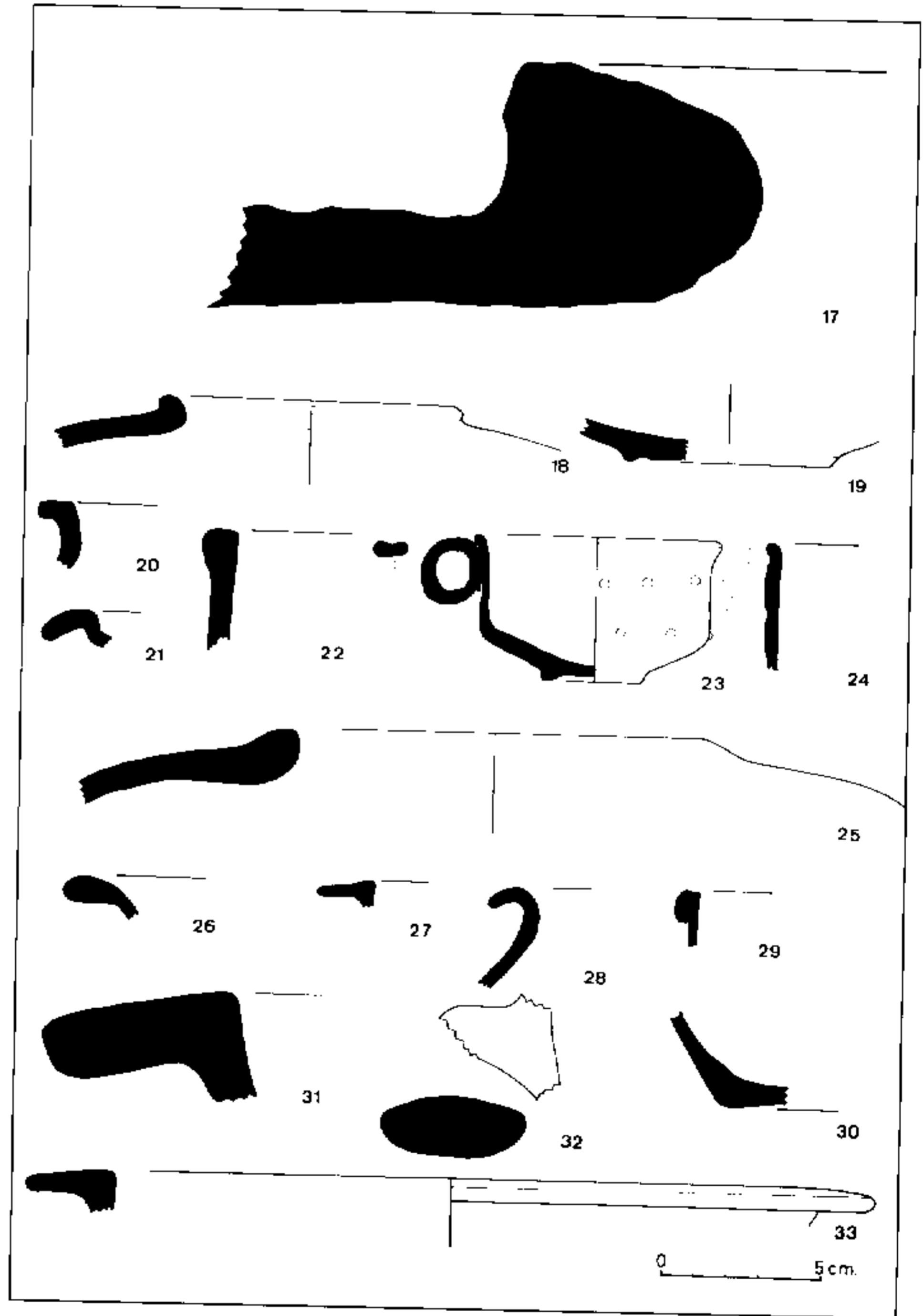
14: *Comuna oxidada a mà* (Blanes)

16: *Morter itàlic* (Blanes)

E S T U D I S

17: <i>Dolium</i> (Brunyola)	24: T.S.Sud-gal·lica (El Pasteral)
18: Àmfora ibèrica
(Puig del Castell, Cassà)	25: Àmfora ibèrica (Hostalric)
19 i 20: <i>Comuna oxidada torn</i>
(Puig del Castell, Cassà)	26: <i>Comuna oxidada</i> (Hostalric)
21: <i>Campaniana A</i>
(Rambla Onze de setembre, Cassà)	27: <i>Kalathos</i> (Hostalric)
22: <i>Comuna oxidada</i>
(Rambla Onze de setembre, Cassà)	28: <i>Comuna oxidada</i> (Hostalric)
23: <i>Parets fines</i> (El Pasteral)	29: <i>Africana de cuina</i> (Lloret)
	30: <i>Comuna oxidada</i> (Lloret)
	31: <i>Morter</i> (Puig Ardina)
	32: Àmfora itàlica (P. Ard.)
	33: <i>Kalathos</i> (P. Ard.)

QUADERNS DE LA SELVA, 4

34 i 35: *Com. oxidada torn* (Argimon)

36: *Comuna oxidada torn* (Farners)

37 i 38: *Àmfora ibèrica* (Farners)

39: *Kalathos* (Tossa)

40: *T.S. Sud-gal·lica* (Tossa)

41: *Àmfora* (Tossa)

42: *Tub hipocaust* (Tossa)

